

КЛЮЧОВА ТЕМА¹

Стаття 10

Внески в громадське обговорення: журналісти та інші суб'єкти

(Останнє оновлення: 28.02.2025)

Вступ

Стаття 10 гарантує свободу вираження поглядів для «кожного», натомість практика Суду полягає у визнанні життєво важливої ролі «громадського спостерігача», яку відіграє преса в демократичному суспільстві, та особливе становище журналістів у цьому контексті.

Отже, Суд послідовно визнає важливу роль, яку засоби масової інформації відіграють у сприянні праву громадськості отримувати і передавати інформацію та ідеї (*«Мадяр Гельсінкі Бізотцаг проти Угорщини» (Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary)* [ВП], 2016, § 165). Це пов'язано з тим, що Суд бере до уваги, що журналісти мають користуватися посиленням захистом, включно з низкою свобод, які мають функціональне значення для провадження їхньої діяльності, а саме: захист процесів збирання інформації, захист конфіденційних джерел, захист від обшуків професійних робочих місць і місць проживання та вилучення матеріалів, а також захист редакційної та представницької автономії (*«Ман та інші проти Румунії» (Man and Others v. Romania)* (ухв.), 2019, § 131).² Посиленого захисту потребують як професійні журналісти (*«Педерсен і Баадсгаард проти Данії» (Pedersen and Baadsgaard v. Denmark)* [ВП], 2004, § 71), так і журналісти-аматори (*«Фалзон проти Мальти» (Falzon v. Malta)*, 2018, § 57, де політик у відставці вів регулярну колонку в щотижневих виданнях).

Суд не дає визначення поняття журналістики, проте посилається на широкий спектр внесків у **громадське обговорення**³ та виділяє свободи, критично важливі для ролі «громадського спостерігача» та пов'язаних із нею обов'язків та відповідальності. Попри те, що в минулому цю роль відігравали переважно журналісти та засоби масової інформації, сьогодні вона дедалі частіше покладається на інші засоби масової інформації та суб'єктів, чия діяльність не стосується сфери засобів масової інформації.

¹ Підготовлено Секретаріатом Суду. Не покладає зобов'язань на Суд

Цей переклад опубліковано за домовленістю з Радою Європи, Європейським судом з прав людини та Верховним Судом (Україна) і виконано бюро перекладів «Профпереклад».

² Докладний аналіз посиленого захисту журналістів та інших суб'єктів у сфері засобів масової інформації згідно зі статтею 10 Конвенції у зв'язку з їхньою роллю «громадського спостерігача», а також обов'язками та відповідальністю згідно з пунктом 2 статті 10 Конвенції, включно з поняттям «відповідальної журналістики», див. у главі V *Посібника зі статті 10*.

³ Стислий огляд поняття «обговорення загального інтересу» див. у главі IV *Посібника зі статті 10*; серед іншого, див. рішення у справах *«Кудер та Ашет Філіпаччі Асосьє проти Франції» (Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France)* [ВП], 2015, §§ 101-103; і *«Мозлі проти Сполученого Королівства» (Mosley v. the United Kingdom)*, 2011, § 114, в яких проводиться межа між публікацією в інтересах громадськості та публікацією, в прочитанні якої громадськість може бути зацікавлена. Втім, потрібно зазначити, що стаття 10 так само застосовується в ситуаціях, коли відповідні суб'єкти не прагнуть передати будь-яке повідомлення, думку чи ідею або взяти участь в обговоренні з питання, яке становить громадський інтерес (*«К8 (Канал 8) проти Франції» (C8 (Canal 8) v. France)*, 2023, §§ 45-47), або якщо Суд зрештою визнав, що заяви, які оскаржуються, не сприяли такому обговоренню (*«Карак проти Туреччини» (Karaca v. Türkiye)*, 2023, §§ 155 і 158).

Отже, Суд вважає, що крім преси, роль «спостерігача» поширюється на НУО, а також на наукових працівників і авторів літератури з питань, які становлять громадський інтерес, і потребує посиленого захисту згідно зі статтею 10 Конвенції. Крім того, Суд зазначає, що враховуючи важливу роль, яку відіграє інтернет у розширенні доступу громадськості до новин та сприяттє поширенню інформації загалом, функцію блогерів і популярних користувачів соціальних мереж також можна прирівняти до «громадських спостерігачів» в контексті захисту, що надається статтею 10 («*Мадяр Гельсінкі Бізотцаг проти Угорщини*» (*Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary*) [ВП], 2016, § 168). Крім того, Суд поширив цю роль на спостерігачів на виборах («*Тимур Шапіров проти Росії*» (*Timur Sharipov v. Russia*), 2022, §§ 26 і 35).

З іншого боку, вважалося, що адвокати до цієї категорії не належать («*Студіо Монітори та інші проти Грузії*» (*Studio Monitori and Others v. Georgia*), 2020, § 42).

Варті уваги приклади

Онлайн-журналістика, вебсайти, блоги, пошукові системи:⁴

- У своєму рішенні у справі «*Мадяр Гельсінкі Бізотцаг проти Угорщини*» (*Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary*) [ВП], 2016, § 168, посилаючись на рішення у справі «*Ченгіз проти Туреччини*» (*Cengiz and Others v. Turkey*), 2015, §§ 52 і 54, Суд вкотре зазначає, що певний політичний контент, який ігнорують традиційні засоби масової інформації, часто поширюється через певні вебсайти, що сприяє створенню **громадянської журналістики**.⁵ Суд вказує, що блокування відповідних сервісів позбавляє користувачів достатніх засобів для здійснення ними права на свободу отримувати і передавати інформацію та ідеї.
- Суд наголошує, що з огляду на його доступність і можливість зберігати й передавати величезні обсяги інформації, **інтернет** значно розширює доступ громадськості до новин та сприяє поширенню інформації загалом (серед іншого, щодо **повного блокування доступу до вебсайту** у зв'язку з публікацією статей, що розглядаються як **заклик до участі в несанкціонованих масових заходах**, див. рішення у справі «*ООО Флаvus та інші проти Росії*» (*ООО Flavus and Others v. Russia*), 2020, § 34; щодо **сервісу Google**, що сприяє створенню вебсайтів та обміну ними, див. рішення у справі «*Ахмет Йлдірим проти Туреччини*» (*Ahmet Yildirim v. Turkey*), 2012, §§ 48-49; щодо **вебсайту щоденної газети** див. рішення у справі «*Таймз Н'юзпейперс Лтд проти Сполученого Королівства (№№ 1 і 3)*» (*Times Newspapers Ltd v. the United Kingdom (nos. 1 and 2)*), 2009, § 27; щодо **пошукової системи** див. рішення у справі «*М.Л. та В.В. проти Німеччини*» (*M.L. and W.W. v. Germany*), 2018, § 91).
- У рішенні у справі «*Делфі АС проти Естонії*» (*Delfi AS v. Estonia*) [ВП], 2015, що стосується редакційної відповідальності **інтернет-порталу**, після визнання (як це зробив національний суд) того, що публікація новин та коментарів на порталі становить «журналістську діяльність», Суд посилається на **Рекомендацію СМ/Rec(2011)7** Комітету Міністрів державам-учасницям щодо нового поняття засобів масової інформації та на її «диференційований та поетапний підхід, [який] передбачає, щоб кожен суб'єкт, чії послуги визначаються як **діяльність засобів масової інформації або як посередницька чи допоміжна діяльність**, повинна користуватися захистом у відповідній формі (диференційованим захистом) та захистом відповідного рівня (поетапним захистом), і

⁴ Див. також **Посібник зі статті 10**, глава XIII «Свобода вираження поглядів та інтернет».

⁵ Щодо питання про те, чи так звані громадянські журналісти (наприклад, блогери) також можуть посылатись на обмеження для журналістських цілей, Суд Європейського Союзу (Суд ЄС) постановив, що можуть, у своєму рішенні від 14 лютого 2019 року у справі «*Сергейс Буйвідс проти Державної інспекції даних*» (*Sergejs Buivids v. Datu valsts inspekcija*).

також вимагає розмежування відповідальності відповідно до статті 10 Європейської конвенції з прав людини ...» (§§ 112-113).

Цифрові архіви, журналістика даних:

- На додачу до основної ролі «спостерігача» преса також відіграє вторинну, проте цінну роль **ведення архівів новин, про які повідомлялось раніше, і надавати доступ до них громадськості**. У зв'язку з цим Суд підкреслює значний внесок онлайн-архівів у зберігання та надання доступу до новин та інформації. Цифрові архіви становлять важливе джерело для освіти та історичних досліджень, особливо якщо вони легко доступні для громадськості і загалом надаються на безоплатній основі (*«М.Л. та В.В. проти Німеччини» (M.L. and W.W. v. Germany)*, 2018, §§ 90-91, і судова практика, посилення на яку містяться в цьому рішенні). Втім, якщо зберігання персональних даних у відкритих архівах новин не має жодного оперативного, історичного чи наукового значення, а особа не є широко відомою, особи, які публікують інформацію, можуть бути зобов'язані анонімізувати такі записи на користь «права на забуття» (*«Гурбейн проти Бельгії» (Hurbain v. Belgium)* [ВП], 2023, § 255). Якщо збереження персональних даних стосується осіб, які, ймовірно, померли, наприклад, прокурорів сталінських часів, доступ до таких даних відповідними органами не може становити порушення права на приватність, оскільки «приватне життя померлої особи не є таким після смерті». Зазвичай на статтю 8 можна посилатися для обмеження доступу до персональних даних, якщо це може спричинити дискомфорт або шкоду нащадкам померлого, але якщо «незалежні» або «інтимні» претензії щодо відповідних осіб не висувуються, то такий доступ повинен бути дозволений (*«Супрун та інші проти Росії» (Suprun and Others v. Russia)*, 2024, §§ 96-97).
- У рішенні стосовно заборони, відповідно до рішення суду, широкомасштабної публікації персональних податкових даних, доступних громадськості згідно з національним законодавством, Суд постановив, що як підприємствам у сфері засобів масової інформації, компаніям-заявникам мало бути відомо, що масове збирання та поширення даних могло не вважатися **обробкою даних «винятково» для журналістських цілей** згідно з відповідними положеннями національного законодавства та права ЄС (*«Сатакуннан Марккінап'орссі Ой та Сатамедіа Ой проти Фінляндії» (Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland)* [ВП], 2017, § 151).⁶ Суд також зазначив, що ця інформація була **отримана в обхід звичайних способів отримання даних, що використовуються журналістами** (§ 185).
- У своєму рішенні у справі *«Гаф'юк проти Румунії» (Gafiu v. Romania)*, 2020, § 86, Суд постановив, що питання, які безсумнівно становлять громадський інтерес, можуть мати чутливий характер, що потребує обережного та критичного підходу. Зокрема, Суд зазначив, що заявник, який був спортивним журналістом, розкрив у своїх статтях

⁶ Суд врахував **преюдиціальне рішення Суду ЄС**, у якому Суд ЄС пояснює, що метою обмеження згідно зі статтею 9 Директиви про обробку персональних даних, що здійснюється винятково для журналістських цілей, є узгодження захисту недоторканності приватного життя зі свободою вираження поглядів, і що для того, щоб врахувати значення цієї свободи в будь-якому демократичному суспільстві, необхідно широко тлумачити пов'язані з нею поняття, зокрема поняття «журналістика». Суд ЄС вважає, що діяльність, подібну до тієї, яку провадили компанії «Марккінап'орссі» та «Сатамедіа», що стосується даних з документів, які згідно з національним законодавством перебувають у відкритому доступі, можна віднести до «журналістської діяльності», якщо її метою є оприлюднення інформації, думок або ідей, незалежно від засобу, який використовується для їх передачі. Крім того, Суд ЄС заявляє, що журналістська діяльність не обмежується обов'язками засобів масової інформації і може здійснюватися з метою отримання прибутку. Водночас він залишив рішення щодо того, чи стосується це справи, яка розглядається, на розсуд національного суду.

інформацію з архівів *Securitate* в «необробленій» формі. Замість того, щоб відфільтрувати інформацію так, щоб вона відповідала застосовним положенням щодо використання персональних даних, він оприлюднив аспекти приватного життя спортсменів, яка не сприяла обговоренню з питань, які становлять громадський інтерес. А отже, відкликання його акредитації на пошук у архівах було пропорційною санкцією в розумінні статті 10.

- В іншій справі Суд постановив, що відмова Служби зовнішньої розвідки Німеччини надати журналістові дані про те, скільки з її працівників і неофіційних співробітників раніше були членами нацистських організацій, не завадила йому реалізувати свою роль «громадського спостерігача». Особові справи працівників були проаналізовані, а результати цього аналізу оприлюднені в архівах, тож заявник мав доступ до частини інформації, яку шукав (*«Сауре проти Німеччини» (Saure v. Germany)* (ухв.), § 38, 2021).
- У справі, в якій щодо заявника було винесено судову заборону з вимогою вилучити статтю про стверджувану судову корупцію з вебсайту газети до розгляду провадження про захист честі, гідності та ділової репутації, ініційованого проти заявника — журналіста, який був автором вказаної статті — Суд постановив, що судова заборона не була порушенням статті 10. Зокрема, він зазначив, що заборона була винесена через місяць після публікації статті, і увесь цей час вона була доступна громадськості; і що рішення про видалення було винесено лише щодо публікації в інтернеті, натомість друковані примірники газети залишались в обігу. Суд встановив, що таке втручання в свободу вираження поглядів заявника не мало значних масштабів, оскільки видалення не підірвало власне суть громадського обговорення (*«Анатолій Єременко проти України» (Anatoliy Yeremenko v. Ukraine)*, 2022, §§ 57-58).

Групи активістів, громадянське суспільство, неурядові організації:

- У рішенні у справі *«Стіл і Морріс проти Сполученого Королівства» (Steel and Morris v. the United Kingdom)*, 2005, Суд постановив, що «в демократичному суспільстві навіть малі та неформальні групи активістів, які об'єднуються для проведення кампаній, [...] повинні мати можливість провадити свою діяльність ефективно і що існує активний громадський інтерес у тому, щоб такі групи та окремі особи, які перебувають поза основним руслом політики, могли сприяти громадському обговоренню шляхом поширення інформації та ідей з питань, які становлять інтерес для широкої громадськості, як-от охорона здоров'я та захист довкілля» (§ 89).
- У справі *«Меджліс Ісламське Заєдніце Брчко та інші проти Боснії та Герцеговини» (Medžlis Islamske zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina)* [ВП], 2017, § 86, Суд, серед іншого, посилається на **Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі**, в яких підкреслюється **важливий внесок неурядових організацій (НУО)** «у розвиток, реалізацію і тривале виживання демократичних суспільств» і те, що НУО повинні «заохочуватися брати участь в... механізмах для діалогу, консультації й обміну» такими суспільствами.
- У справі, в якій НУО-заявник поширювала інформацію, пов'язану з виборами, у зв'язку з чим на неї було накладено санкції за порушення встановленої законом заборони на поширення виборчих матеріалів протягом «періоду тиші» перед виборами, Суд постановив, що той факт, що в протоколі про адміністративне правопорушення (що розглядається згідно з російським законодавством як офіційний обвинувальний документ) характер обвинувачення проти асоціації був повністю не визначений, у поєднанні з досить поверхневим підходом національних судів до оцінки звинувачення, справив невинувачений «стримувальний ефект» на здійснення заявником своєї функції «громадського спостерігача» (*«Асоціація НУО ГОЛОС та інші проти Росії» (Assotsiatsiya NGO Golos and Others v. Russia)*, 2021, § 86). Суд підтвердив

застосовність цього принципу щодо справ, які стосуються правозахисників, дотримуючись думки, що «принципи, які стосуються тримання під вартою журналістів та працівників засобів масової інформації, можуть застосовуватися *mutatis mutandis* до первинного та продовженого досудового тримання під вартою правозахисників» під час здійснення ними ролі «спостерігачів» (*«Танер Кіліч проти Туреччини (№ 2)» (Taner Kiliç v. Turkey (no. 2))*, 2022, § 147). Суд також поширив ці принципи на спостерігача на виборах, функція якого полягала в отриманні інформації з перших рук і безпосередньому ознайомленню з виборчим процесом та поширенні результатів його спостережень; той факт, що його примусово вивели з виборчої ділянки під час спостереження та відеозйомки виборчого процесу, розглядався як непропорційне втручання у його свободу вираження поглядів, враховуючи високий рівень захисту, яким він користувався, та відсутність «відповідних та достатніх» підстав для виправдання його виведення (*«Тимур Шаріпов проти Росії» (Timur Sharipov v. Russia)*, 2022, §§ 26 і 35-39).

- Представник судової системи, який робить заяви, перебуваючи на посаді голови асоціації або НУО, яка «звертає увагу на питання, що становлять громадський інтерес», також може користуватися захистом згідно зі статтею 10 Конвенції, проте представники судової системи загалом повинні утримуватися від політичних заяв такого характеру, які ставлять під загрозу їхню незалежність і підривають образ безсторонності (*«Емінагаоглу проти Туреччини» (Eminağaoğlu v. Turkey)*, 2021, §§ 134 та 148).
- У контексті доступу до інформації, яка перебуває в розпорядженні Держави, у своєму рішенні у справі *«Тарсасар' а Шабадсаг'югокерт проти Угорщини» (Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary)*, 2009, Суд підкреслює, що здійснення **функції створення майданчиків для громадського обговорення** не обмежується засобами масової інформації або професійними журналістами, і що такий майданчик може бути підготовлений неурядовою організацією (§ 27; див. також рішення у справі *«Мадяр Гельсінкі Бізотцаг проти Угорщини» (Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary)* [ВП], 2016, § 159).
- У контексті публікації резолюції неурядовою природоохоронною організацією Суд підкреслює, що як НУО, яка спеціалізується в галузі, заявник діяв як «спостерігач» згідно з Законом про охорону навколишнього середовища. Оскільки ця роль НУО є життєво важливою для демократичного суспільства, Суд постановив, що вона ідентична ролі преси, визначеній в його усталеній судовій практиці. Отже, для успішного виконання цього завдання НУО повинна бути в змозі розкривати факти, що можуть становити інтерес для громадськості, аналізувати їх і в цей спосіб сприяти прозорості діяльності державних органів (*«Відеш Айзсарджибас Клубс проти Латвії» (Vides Aizsardzibas Klubs v. Latvia)*, 2004, § 42; *«Асоціація БЮРЕСТОП 55 та інші проти Франції» (Association Burestop 55 and Others v. France)*, 2021, § 88; щодо зоозахисної НУО, див. також рішення у справі *«Енімал Дефендерз Інтернешнл проти Сполученого Королівства» (Animal Defenders International v. the United Kingdom)* [ВП], 2013, § 103).
- У контексті кримінального обвинувачення в наклепі проти економіста Суд розглянув питання про те, чи сприяли начебто наклепницькі заяви, зроблені економістом у програмі новин, «обговоренням, що становлять суспільний інтерес». Заяви стосувалися зупиненого проекту будівництва педіатричного відділення державної лікарні. Суд дійшов висновку, що обговорення, пов'язані з державною лікарнею та умовами охорони здоров'я дітей, становлять «загальний інтерес» і громадськість «зацікавлена в тому, щоб бути поінформованою» про це (*«Алмейда Арройя проти Португалії» (Almeida Arroja v. Portugal)*, 2024, § 73).

Науковці, автори літератури з питань, які становлять громадський інтерес:⁷

- Суд вказує на важливе значення, яке в цій судовій практиці і, загалом, у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи надається академічній свободі, яка має гарантувати свободу вираження поглядів та дій, свободу поширювати інформацію, а також свободу «проводити дослідження та поширювати знання та істину без обмежень» (*«Ломбарді Валлаурі проти Італії» (Lombardi Vallauri v. Italy)*, 2009, § 43; *«Соргуч проти Туреччини» (Sorguç v. Turkey)*, 2009, § 35, див. також [Рекомендацію 1762 \(2006\) Парламентської Асамблеї Ради Європи про академічну свободу й університетську автономію](#)).
- Академічна свобода не обмежується проведенням академічних або наукових досліджень і поширюється на свободу науковців вільно виражати свої погляди та думки, навіть спірні або непопулярні, у своїх сферах досліджень, професійного досвіду чи компетенції. Це може включати перевірку функціонування державних установ у певній політичній системі та їх критику (*«Мустафа Ердоган та інші проти Туреччини» (Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey)*, 2014, § 40; див. також *«Аксу проти Туреччини» (Aksu v. Turkey)* [ВП], 2012, § 71). Водночас Суд підкреслив, що для того, щоб заявляти про статус потерпілих, заявникам як науковцям або популярним користувачам соціальних мереж потрібно встановити конкретний інтерес, що стосується їхньої свободи вираження поглядів, продемонструвавши, що захід, який розглядається, мав на них безпосередній вплив; наприклад, вони можуть заявляти, що вже зіткнулися з «перешкодами в публікації своїх зауважень або наукових досліджень» (*«Акденіз та інші проти Туреччини» (Akdeniz and Others v. Turkey)*, 2021, §§ 73-75).
- Ця свобода включає свободу науковців на вільне вираження думок про установу або систему, в якій вони працюють, і на поширення знань та істини без обмежень (*«Соргуч проти Туреччини» (Sorguç v. Turkey)*, 2009, § 35; *«Кула проти Туреччини» (Kula v. Turkey)*, 2018, § 38; див. також рішення у справі *«Ріоло проти Італії» (Riolo v. Italy)*, 2008, § 63, в якій Суд з'ясував, що науковець, чия статтю передрукували в щоденній газеті, повинен користуватися тим самим рівнем захисту, що й журналіст, згідно зі статтею 10 Конвенції).
- У рішенні у справі *«Гертель проти Швейцарії» (Hertel v. Switzerland)*, 1998, § 50, Суд, зокрема, підкреслює, що в галузі, в якій навряд чи існує яка-небудь визначеність, особливо нерозумним буде обмежувати свободу вираження поглядів лише загальноприйнятими ідеями.
- У рішенні у справі *«Белау проти Австрії» (Bielau v. Austria)**, 2024, § 44, в контексті допису в блозі, опублікованого практикуючим лікарем, Суд зазначає, що хоча практикуючі лікарі користуються свободою вираження поглядів, гарантованою статтею 10, така свобода повинна бути збалансована з їхніми професійними обов'язками. Обмеження свободи вираження поглядів може бути виправданим у випадках «категоричної та неправдивої публічної інформації з медичних питань», а також якщо вона є «науково необґрунтованою».
- У справі *«Супрун проти Росії» (Suprun v. Russia)*, 2024, § 90, Суд дійшов висновку, що відмова у наданні архівних документів, що стосуються репресій радянської доби, становила втручання у право заявників на отримання інформації. Крім того, доступ до

⁷ Докладніше про авторів літератури з питань, які становлять громадський інтерес, див. у [Посібнику зі статті 10](#) загалом і, серед інших посилань на судову практику, рішення у справі *«Сові та інші проти Франції» (Chauvy and Others v. France)*, 2004, §§ 67-68.

такої інформації був визнаний корисним для підвищення «громадської історичної обізнаності».

■

Додаткові посилання

Відповідне європейське та міжнародне законодавство:

- Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (CETS № 205)
- Рекомендація CM/Rec(2022)4 Комітету міністрів державам-членам щодо промотування створення сприятливого середовища для якісної журналістики в епоху цифрових технологій (2022)
- Рекомендація CM/Rec(2018)2 Комітету міністрів державам-членам про ролі та обов'язки Інтернет-посередників (2018)
- Рекомендація CM/Rec(2016)4 Комітету міністрів державам-членам щодо захисту журналістики та безпеки журналістів та інших суб'єктів медіа (2016)
- Рекомендація CM/Rec(2012)3 Комітету міністрів державам-членам про захист прав людини щодо пошукових систем (2012)
- Рекомендація CM/Rec(2011)7 Комітету Міністрів державам-членам щодо нового поняття засобів масової інформації (2011)
- Рекомендація CM/Rec(2007)16 Комітету міністрів державам-членам щодо заходів з підвищення цінності Інтернету як суспільної послуги (2007)
- Рекомендація № R (2000) 13 Комітету міністрів державам-членам щодо європейської політики доступу до архівів (2000)
- Рекомендація 1762 (2006) Парламентської Асамблеї Ради Європи про академічну свободу й університетську автономію (2006)

Інші відповідні джерела:

- Привілеї журналістики та засобів масової інформації (Публікація IRIS Special, Європейська аудіовізуальна обсерваторія, Страсбург, 2017)
- Інформаційний бюлетень щодо викривачів та їхню свободу поширювати інформацію (оновлено у червні 2018 року)
- Посібник з реалізації Рекомендації CM/Rec(2016)4 щодо захисту журналістики та безпеки журналістів та інших суб'єктів медіа (Рада Європи, DGI(2020)11, вересень 2020 року)

КЛЮЧОВІ ПОСИЛАННЯ ІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

- [«Гертель проти Швейцарії» \(Hertel v. Switzerland\)](#), 25 серпня 1998 року, Збірник рішень 1998-VI (порушення статті 10);
- [«Відеш Айзсарджибас Клубс проти Латвії» \(Vides Aizsardzības Klubs v. Latvia\)](#), № 57829/00, 27 травня 2004 року (порушення статті 10);
- [«Педерсен і Бодсгор проти Данії» \(Pedersen and Baadsgaard v. Denmark\)](#) [ВП], № 49017/99, 17 грудня 2004 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Стіл і Морріс проти Сполученого Королівства» \(Steel and Morris v. the United Kingdom\)](#), № 68416/01, ЄСПЛ 2005-II (порушення статті 10);
- [«Ріоло проти Італії» \(Riolo v. Italy\)](#), № 42211/07, 17 липня 2008 року (порушення статті 10);
- [«Таймз Н'юзпейперс Лтд проти Сполученого Королівства \(№№ 1 і 2\)» \(Times Newspapers Ltd v. the United Kingdom \(nos. 1 and 2\)\)](#), №№ 3002/03 та 23676/03, ЄСПЛ 2009 (відсутність порушення статті 10);
- [«Тарсасаґ а Шабадсаґоґокерт проти Угорщини» \(Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary\)](#), № 37374/05, 14 квітня 2009 року (порушення статті 10);
- [«Сорґуч проти Туреччини» \(Sorguç v. Turkey\)](#), № 17089/03, 23 червня 2009 року (порушення статті 10);
- [«Ломбарді Валлаурі проти Італії» \(Lombardi Vallauri v. Italy\)](#), № 39128/05, 20 жовтня 2009 року (порушення статті 10);
- [«Аксу проти Туреччини» \(Aksu v. Turkey\)](#) [ВП], №№ 4149/04 та 41029/04, ЄСПЛ 2012 (відсутність порушення статті 8);
- [«Ахмет Йілдірим проти Туреччини» \(Ahmet Yıldırım v. Turkey\)](#), № 3111/10, ЄСПЛ 2012 (порушення статті 10);
- [«Енімал Дефендерз Інтернешнл проти Сполученого Королівства» \(Animal Defenders International v. the United Kingdom\)](#) [ВП], № 48876/08, ЄСПЛ 2013 (відсутність порушення статті 10);
- [«Мустафа Ердоґан та інші проти Туреччини» \(Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey\)](#), №№ 346/04 та 39779/04, 27 травня 2014 року (порушення статті 10);
- [«Делфі АС проти Естонії» \(Delfi AS v. Estonia\)](#) [ВП], № 64569/09, ЄСПЛ 2015 (відсутність порушення статті 10);
- [«Ченгіз та інші проти Туреччини» \(Cengiz and Others v. Turkey\)](#), №№ 48226/10 та 14027/11, ЄСПЛ 2015 (порушення статті 10);
- [«Маґяр Гельсінкі Бізотцаґ проти Угорщини» \(Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary\)](#) [ВП], № 18030/11, 08 листопада 2016 року (порушення статті 10);
- [«Меджліс Ісламське Заєдніце Брчко та інші проти Боснії та Герцеговини» \(Medžlis Islamske Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina\)](#) [ВП], № 17224/11, 27 червня 2017 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Сатакуннан Марккінап'орссі Ой та Сатамедіа Ой проти Фінляндії» \(Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland\)](#) [ВП], № 931/13, 27 червня 2017 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Фалзон проти Мальти» \(Falzon v. Malta\)](#), № 45791/13, 20 березня 2018 року (порушення статті 10);
- [«Кула проти Туреччини» \(Kula v. Turkey\)](#), № 20233/06, 19 червня 2018 року (порушення статті 10);

- [«М.Л. та В.В. проти Німеччини» \(M.L. and W.W. v. Germany\)](#), №№ 60798/10 і 65599/10, 28 червня 2018 року (відсутність порушення статті 8);
- [«Ман та інші проти Румунії» \(Man and Others v. Romania\)](#) (ухв.), № 39273/07, 19 листопада 2019 року (неприйнятно - явно необґрунтовано);
- [«Студіо Моніторі та інші проти Грузії» \(Studio Monitori and Others v. Georgia\)](#), №№ 44920/09 і 8942/10, 30 січня 2020 року (відсутність порушення статті 10);
- [«ООО Флавуc та інші проти Росії» \(ООО Flavus and Others v. Russia\)](#), №№ 12468/15 і 2 інші, 23 червня 2020 року (порушення статті 10; порушення статті 13, що розглядається в поєднанні зі статтею 10);
- [«Гаф'юк проти Румунії» \(Gafius v. Romania\)](#), № 59174/13, 13 жовтня 2020 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Емінагаоглу проти Туреччини» \(Eminağaoğlu v. Turkey\)](#), № 76521/12, 09 березня 2021 року (порушення статей 8 і 10);
- [«Акденіз та інші проти Туреччини» \(Akdeniz and Others v. Turkey\)](#), №№ 41139/15 і 41146/15, 04 травня 2021 року (порушення статті 10);
- [«Асоціація БЮРЕСТОП 55 та інші проти Франції» \(Association Burestop 55 and Others v. France\)](#), №№ 56176/18 та 5 інших, 01 липня 2021 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Гайовський проти Словаччини» \(Hájovský v. Slovakia\)](#), № 7796/16, 01 липня 2021 року (порушення статті 8);
- [«М.Л. проти Словаччини» \(M.L. v. Slovakia\)](#), № 34159/17, 14 жовтня 2021 року (порушення статті 8);
- [«Сауре проти Німеччини» \(Saure v. Germany\)](#) (ухв.), № 6106/16, 19 жовтня 2021 року (неприйнятно — невичерпання національних засобів правового захисту);
- [«Асоціація НУО ГОЛОС та інші проти Росії» \(Assotsiatsiya NGO Golos and Others v. Russia\)](#), № 41055/12, 16 листопада 2021 року (порушення статті 10);
- [«Ай.Ві.Ті. проти Румунії» \(I.V.Ț. v. Romania\)](#), № 35582/15, 01 березня 2022 року (порушення статті 8);
- [«Танер Кіліч проти Туреччини \(№ 2\)» \(Taner Kiliç v. Turkey \(no. 2\)\)](#), № 208/18, 31 травня 2022 року (порушення пункту 1 статті 5, пункту 3 статті 5, пункту 5 статті 5 і статті 10; відсутність потреби в розгляді статті 18; пункт 4 статті 5 неприйнятний — явно необґрунтований);
- [«Тімур Шапіров проти Росії» \(Timur Sharipov v. Russia\)](#), № 15758/13, 13 вересня 2022 року (порушення статті 10);
- [«Анатолій Єременко проти України» \(Anatoliy Yeremenko v. Ukraine\)](#), № 22287/08, 15 вересня 2022 року (відсутність порушення статті 10 у провадженні щодо судової заборони, порушення статті 10 у провадженні щодо захисту честі, гідності та ділової репутації);
- [«К8 \(Канал 8\) проти Франції» \(C8 \(Canal 8\) v. France\)](#), №№ 58951/18 та 1308/19, 09 лютого 2023 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Карака проти Туреччини» \(Karaca v. Türkiye\)](#), № 25285/15, 20 червня 2023 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Гурбейн проти Бельгії» \(Hurbain v. Belgium\)](#) [ВП], № 57292/16, 04 липня 2023 року (відсутність порушення статті 10);
- [«Алмейда Арройя проти Португалії» \(Almeida Arroja v. Portugal\)](#), № 47238/19, 19 березня 2024 року (порушення статті 10);

- *«Супрун проти Росії» (Suprun v. Russia)*, №№ 58029/12 та 4 інші, 18 червня 2024 року (порушення статті 10);
- *«Белау проти Австрії» (Bielau v. Austria)**, № 20007/22, 27 серпня 2024 року (відсутність порушення статті 10).